

Overzicht 2024 -2025

Kennisbronnen basis- en verdiepingsfase opleiding tot specialist ouderengeneeskunde

Toelichting

In dit document wordt de landelijk verplichte literatuur voor de gehele opleiding beschreven.

Als eerste de verplichte literatuur die zowel in de basisfase als in de verdiepingsfase gebruikt wordt; daarna de verplichte/aanbevolen literatuur voor de modules van de verdiepingsfase. Op deze kennisbronnen wordt de kennistoets gebaseerd. De aios dienen over deze kennisbronnen te beschikken.

Naast deze lijst met kennisbronnen, kunnen bij terugkomdagen en cursorisch onderwijs aanvullend verplichte en/of facultatieve kennisbronnen opgegeven worden. Deze kennisbronnen worden op dat moment aan de aios ter beschikking gesteld. Deze bronnen maken geen deel uit van de kennistoets.

Basisfase en verdiepingsfase **VERPLICHTE** kennisbronnen bij alle opleidingsinstituten

Van Iersel M, Smalbrugge M, van de Pol M, Petrovic M, Olde Rikkert M (redactie)
Leerboek Geriatrie, Probleemgeoriënteerd werken met ouderen, 4^e druk
de Tijdstroom, 2022
ISBN 9789058983503

Richtlijnen Palliatieve zorg, website pallialine.nl
Specifieke richtlijnen passend bij de gehele opleiding:
Algemeen: Algemene principes van palliatieve zorg; Zingeving en spiritualiteit in de palliatieve fase
Symptomen: Anorexie en gewichtsverlies; Delier; Dyspneu in de palliatieve fase; Hypercalciëmie; Ileus; Misselijkheid en braken; Obstipatie; Pijn bij gevorderde stadia van COPD of Hartfalen
Ziektegerelateerd: COPD; Palliatieve zorg bij eindstadium nierfalen; Palliatieve zorg bij hartfalen NYHA-klasse III en IV
Rondom levenseinde: Palliatieve sedatie; Zorg in de stervensfase

Leeuwen PW van, Dulk A den
Kenmerkende symptomen in de palliatieve fase, geaccrediteerd tot 23-11-2025
Website CME-online.nl

Oude Voshaar, R, Mast R van der, Stek M, Verhey F, Vandenbulcke M (red)
Handboek ouderenspsychiatrie, 4^e druk
de Tijdstroom, 2018
ISBN 9789058983145

Hengeveld M, Oosterbaan D, Tijdink J
Handboek psychiatrisch onderzoek (herziening)
de Tijdstroom, 2023
ISBN 9789024447749

Alle Verenso-richtlijnen en medisch inhoudelijke handreikingen en alle door Verenso geautoriseerde medisch inhoudelijke handreikingen:
Website <https://www.verenso.nl/richtlijnen-en-praktijkvoering/richtlijnendatabase>
Praktijkvoering: alle door Verenso ontwikkelde handreikingen en andere producten ter ondersteuning van de dagelijkse praktijkvoering:
Website [richtlijnen-en-praktijkvoering - Verenso](http://richtlijnen-en-praktijkvoering-Verenso)

Basisfase en verdiepfingsfase
VERPLICHTE kennisbronnen bij alle opleidingsinstituten

Vorbereiding STARTclass Ouderengeneeskunde 1 en 2: e-learnings, pretoets, E-books
 (wordt beschikbaar gesteld via de leeromgeving van Schola Medica)

NHG richtlijnen:
Bacteriële huidinfecties, Cardiovasculair risicomangement (CVRM) Kwetsbare Ouderen, COPD, Dermatomyosen, Diepveneuze trombose en longembolie, Eczeem, Incontinentie voor urine bij vrouwen, Mictieklachten bij mannen, Psoriasis, Schildklierandoeningen
 Website nhg.org/nhg-standaarden

NVKG-richtlijn Preventie van valincidenten bij ouderen (2017)
<https://www.verenso.nl/richtlijnen-en-praktijkvoering/richtlijnen-database>

NIV-richtlijn Osteoporose en fractuurpreventie (2022).
<https://richtlijnen-database.nl/richtlijn/osteoporose-en-fractuurpreventie/startpagina-osteoporose-en-fractuurpreventie.html>

Richtlijnen goede voeding 2015
 Website gezondheidsraad.nl/richtlijnen-goede-voeding

KNMG-standpunt Beslissingen rond het levenseinde (2021)
KNMG-KNMP Richtlijn uitvoering euthanasie en hulp bij zelfdoding (2021)
Stappenplan euthanasie
 Website Euthanasie/KNMG

Regionale Toetsingscommissies Euthanasie
EuthanasieCode 2022. De toetsingspraktijk toegelicht
 Website [EuthanasieCode 2022 | Brochure | Regionale Toetsingscommissies Euthanasie \(euthanasiecommissie.nl\)](http://EuthanasieCode2022|Brochure|RegionaleToetsingscommissiesEuthanasie(euthanasiecommissie.nl))
 Hoofdstuk 3. Wettelijke zorgvuldigheidseisen

Stegink J
Alternatievenbundel. Inspiratie voor vrijwillige én passende zorg, 2e druk
[Alternatievenbundel voor meer vrijheid in de zorg \(vilans.nl\)](http://Alternatievenbundelvoormeer vrijheidindezorg(vilans.nl))
 Vilans, 2020
 ISBN 978-90-8839-116-3

Vervolg Basisfase en verdiepfingsfase Aanvullende verplichte/aanbevolen kennisbronnen per opleidingsinstituut	SOOL	GERION	VOSON	Maastricht University	UMC Groningen
Aanbevolen <ul style="list-style-type: none"> Handboek ziektediagnostiek dementie, Johan Smal en Lineke Kleemans Handboek zorgdiagnostiek dementie, Cindy Brink en Lineke Kleemans Te bestellen via Geriant: https://www.geriant.nl/professional/handboeken-ziekte-en-zorgdiagnostiek/	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen
Hertogh CPM Functionele geriatrie, 2e druk Elsevier/De Tijdstroom, Maarsse ISBN 9035220935 (NB: niet meer verkrijgbaar, instituut stelt de relevante hoofdstukken als PDF beschikbaar)	-	Aanbevolen	-	-	Aanbevolen

Vervolg Basisfase en verdiepingsfase Aanvullende verplichte/aanbevolen kennisbronnen per opleidingsinstituut	SOOL	GERION	VOSON	Maastricht University	UMC Groningen
Scholten RJPM, Offringa M, Assendelft WJJ Inleiding in evidence-based medicine. Klinisch handelen gebaseerd op bewijsmateriaal, 5^e herziene druk <i>Bohn Stafleu van Loghum/Springer Media, 2018</i> ISBN 9789036819770	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen
Bolt LLE, Verweij MF, Delden JJM van Ethiek in de praktijk, 7^e druk <i>Van Gorcum, 2010</i> ISBN 9789023238355	-	-	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen
Jamaludin F van, Deurenberg R Praktische handleiding PubMed, 5^e herziene druk <i>Bohn Stafleu van Loghum/Springer Media, 2020</i> ISBN 9789036825528	-	Aanbevolen	-	Aanbevolen	Aanbevolen
In samenwerking met Verenso ontwikkelde BSL e-learnings: – Lage luchtweginfecties – Urineweginfecties – Bijzonder Resistente Micro-organismen (BRMO) Toegang tot deze e-learnings (gratis voor leden van Verenso): vraag activatiecode aan via ABR@verenso.nl	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen	Verplicht
Staveren R van Patiëntgericht communiceren (herziening). Gids voor de medische praktijk, 3^e druk <i>de Tijdstroom, 2023</i> ISBN 9789024464289	Verplicht	Aanbevolen	Aanbevolen	Verplicht	Verplicht
Twisk, JWR Inleiding in de toegepaste biostatistiek, 4^e druk <i>Bohn Stafleu van Loghum, 2017</i> ISBN 9789036815338	-	Aanbevolen	-	-	-
Hosson S de, Netters S, Ausems M, Graeff A de, Janssen D (red) Probleemgeoriënteerd denken in de palliatieve zorg, 2^e geheel herziene druk <i>de Tijdstroom, 2023</i> ISBN 9789058983527	-	-	Aanbevolen	Aanbevolen	-
Huidziekten https://www.huidziekten.nl/	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen	Aanbevolen
Eekhof J, Bruggink S, Scherptong-Engbers M, Kruis A, Bonten A Kleine kwalen en alledaagse klachten bij ouderen <i>Bohn Stafleu van Loghum, 2020</i> ISBN 9789036825481	-	-	-	Aanbevolen	-

Verplichte en aanbevolen* literatuur bij alle opleidingsinstituten behorend bij de modules in de verdiepingsfase

* De genoemde kennisbronnen zijn verplicht, tenzij er 'aanbevolen' bij staat

Ambulante GGZ

CME-online alle cursussen Geestelijke gezondheid en gedrag

Website CME-online.nl

Garenfeld W

CME-online cursus Antipsychotica

Website CME-online.nl onder tab SOON, cursus ontwikkeld voor aios ouderengeneeskunde ism SOON

American Psychiatric Association

Beknopt overzicht van de criteria van DSM-5. Nederlandse vertaling van Desk Reference to the diagnostic criteria from DSM-5

Boom Uitgevers, 2022

ISBN 9789024449804

Richtlijn Dementie, diagnostiek en behandeling van de NVKG

Website nvkg.nl

Aanbevolen

Kat MG

Ouderenpsychiatrie: de praktijk. Herkennen en signaleren van psychische en psychiatrische aandoeningen

Bohn Stafleu van Loghum, 2019

ISBN 9789036821063

Consultatievaardigheden eerste lijn

Handreiking Samenwerking huisarts - specialist ouderengeneeskunde

[Handreiking samenwerking huisarts - specialist ouderengeneeskunde - Verenso](#)

Aanbevolen

Remmerswaal R, Camp L van de, Lapajian I

Afwegingsinstrument voor opname eerstelijns verblijf 2.0, Doorontwikkeling na overheveling eerstelijns verblijf naar Zvw, november 2016

Verenso in opdracht van het ministerie van VWS

Website <https://www.rijksoverheid.nl/afwegingsinstrument-eerstelijns-verblijf>

Geriatrische revalidatiezorg

Aanbevolen

Terwel M

Alles is revalidatie. Revalideren na een beroerte in het Laurens Therapeutisch Klimaat

Eburon, 2011

ISBN 9789059724853

Aanbevolen

Remmerswaal R, Camp L van de, Lapajian I

Afwegingsinstrument voor opname eerstelijns verblijf 2.0. Doorontwikkeling na overheveling eerstelijns verblijf naar Zvw, november 2016

Zie bij *Consultatievaardigheden eerste lijn*

Palliatieve zorg

Boland G, Velden J van der, Muijsenbergh METC van den
Interculturele palliatieve zorg, geaccrediteerd tot 17-07-2025
Website CME-online.nl

Handreiking Palliatieve zorg aan mensen met niet-westerse achtergrond

Website pallialine.nl

Verdieping Somatiek

Infectieziekten/Infectiepreventie

Aanbevolen:

WIP-Richtlijnen RIVM

waaronder WIP-richtlijn BRMO verpleeghuizen, woonzorgcentra en kleinschalig wonen voor volwassenen

Website <https://www.rivm.nl/werkgroep-infectie-preventie-wip/wip-richtlijnen>

Aandoeningen van het bewegingsapparaat

Aanbevolen:

NHG-richtlijnen: Artritis, Polymyalgia rheumatica en arteriitis temporalis

Website nhg.org/nhg-standaarden

Parkinson

Aanbevolen

Heuvel-Olaroiu M van den, Hommel D

Parkinson – pathogenese, etiologie en diagnostiek, geaccrediteerd tot 14-12-2025

Website CME-online.nl

Aanbevolen

Heuvel-Olaroiu M van den, Hommel D

Parkinson – behandeling en multidisciplinaire samenwerking, geaccrediteerd tot 20-12-2025

Website CME-online.nl

Ziekenhuisstage

De oudere patiënt met hartfalen, electrolytstoornissen, dehydratie en/of anemie

NHG-richtlijn: Anemie

Website nhg.org/nhg-standaarden